

MEMORANDUM

2017RGW29

DATUM 14-2-2017
AAN Statencommissie RGW
VAN R.W. Krol
DOORKIESNUMMER [Klik hier als u tekst wilt invoeren.](#)
ONDERWERP Fosfaatplafond

Het onderwerp mestoverschotten/fosfaat is in het afgelopen jaar enkele keren in de commissie RGW ter sprake gekomen. De heer De Heer (CU) heeft in april 2016 tijdens de rondvraag vragen over "fosfaatperikelen" gesteld en in november is gevraagd naar de stand van zaken rond het fosfaatplafond op dat moment.

In dit memo zijn de in april 2016 mondeling gegeven antwoorden op schrift gesteld en aangevuld met een korte update van de recente ontwikkelingen rond het fosfaatplafond. Met dit memo over het fosfaatplafond wordt invulling gegeven aan de toezegging in de termijnagenda. De fosfaatmaatregelen maken onderdeel uit van het landelijk mestbeleid. De provincie heeft hier geen rol in en de fosfaatmaatregelen zullen daarom geen uitwerking krijgen in de landbouwvisie.

Vraag CU: De afschaffing van de melkquota lijkt ons van de regen in de drup te brengen. Nu is het fosfaatplafond plotseling de beperkende factor geworden en dat zorgt voor enorme onzekerheden in de rundveehouderij. Met het oog op de mogelijke invoering van fosfaatrechten heeft de provincie Utrecht vorig najaar met vijf andere provincies gepleit voor een uitzonderingspositie voor extensieve bedrijven met grondgebonden rundveehouderij, maar wat is er daarna allemaal gebeurd?

Antwoord: De vraag klopt niet helemaal. We hebben in eerste instantie wel vanuit de 3 Groene Hart provincies een pleidooi gehouden voor het ontzien van grondgebonden bedrijven. Een latere poging voor een IPO brede lobby is anders verlopen. Provincies kwamen niet op één lijn en toen hebben 7 provincies een brief ondertekend. Utrecht niet, omdat wij niet wilden meewerken aan een beeld van 2 kampen binnen IPO.

Na veel discussie en uiteenlopende standpunten in de landelijke regiegroep fosfaatbeleid is Staatssecretaris van Dam uiteindelijk op 3 maart 2016 met een kamerbrief over fosfaatrechten voor melkvee gekomen.

Kern van de kamerbrief is dat er verhandelbare fosfaatrechten voor melkvee komen en dat 2 juli 2015 de peildatum is voor toekenning van fosfaatrechten. De hoeveelheid rundvee op het bedrijf met bijbehorende mestproductie gemeten in fosfaat is bepalend voor de toekenning van fosfaatrechten.

Omdat door de groei van de melkveestapel de totale hoeveelheid in Nederland geproduceerde mest (van rundvee, varkens, kippen) op 2 juli 2015 ruim 3 miljoen kilo boven het met de EC afgesproken plafond van 172,9 miljoen per jaar lag, moet er afgeroomd worden. Er is ook afroming nodig om knelgevallen extra fosfaatrechten toe te kennen.

Afromen gaat ten eerste door bij verkoop van fosfaatrechten 10% af te romen en deze fosfaatrechten komen in een fosfaatbank. In eerste instantie worden de fosfaatrechten in de fosfaatbank uit roulatie genomen om onder het fosfaatplafond te komen. Als de mestproductie onder het plafond komt, kunnen fosfaatrechten uitgedeeld worden aan groeiende bedrijven die aan bepaalde duurzaamheidscriteria voldoen (bijvoorbeeld grondgebondenheid).

Omdat het afromen bij verhandelen van fosfaatrechten de mestproductie waarschijnlijk niet snel genoeg onder het plafond brengt, komt er in 2018 ook nog een generieke korting van 4-8% op de fosfaatrechten. Er wordt onderzocht hoe grondgebonden bedrijven bij deze afroming (gedeeltelijk) kunnen worden ontzien.

Vraag CU: De rijksoverheid is van plan om een fosfaatbank in te stellen, die sterkt lijkt op de stikstofbank die wij ooit als provincie Utrecht hebben ingesteld. Als deze fosfaatbank er inderdaad komt, levert dat dan extra taken op voor de provincie Utrecht? Zo ja, wat zijn de consequenties voor onze provinciale huishouding?

Antwoord: Nee. De fosfaatrechten en de fosfaatbank zullen door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RvO) worden beheerd.

Vraag CU: Waterschappen zijn volop bezig om in zuiveringsinstallaties fosfaat terug te winnen, zodat het in kunstmest kan worden hergebruikt. Technisch is het dus mogelijk om de fosfaatkringloop beter te sluiten door op grotere schaal mest te gaan verwerken. Werkt de rijksoverheid genoeg aan het verbeteren van de mestverwerking? Zo nee, wat kan de provincie daaraan bijdragen?

Antwoord: Rijk en provincies spannen zich al jaren in om mestverwerking via stimuleringsmaatregelen en het RO spoor mogelijk te maken. Dat mestverwerking moeizaam van de grond komt, wordt vooral veroorzaakt door de hoge kosten van mestverwerking, waardoor het niet rendabel is. Mest is een volumineus en waterig product, waardoor transport- en verwerkingskosten hoog zijn. Het eindproduct (mestkorrels) moet geëxporteerd worden naar het buitenland (Frankrijk en Midden + Oost-Europa).

Mestverwerking is een dure oplossing aan de achterkant. Je kunt het mestprobleem ook aan de voorkant oplossen door zo weinig mogelijk mestoverschotten te produceren. Grondgebondenheid en sluiten van de voer-mest kringloop draagt daar aan bij.

Vraag CU: Hoe kan de provincie Utrecht via het fosfaatbeleid bijdragen aan een duurzamere grondgebonden melkveehouderij

Antwoord: De provincie heeft geen rol bij de uitvoering van het fosfaatbeleid. Dat doen EZ en RvO. Met ons eigen landbouwbeleid (landbouwvisie en RO regels voor vestiging en uitbreiding) koersen wij wel op behoud en versterking grondgebondenheid.

Aanvullende vraag GL: Bestaat kans dat we met de fosfaatbank tegen juridische problemen aanlopen zoals bij de stikstofbank?

Antwoord: Nee. De afspraak met de EC over fosfaat betreft alleen een plafond voor de totale Nederlandse mestproductie gemeten in fosfaat van 172,9 miljoen kilo. Hoe deze mestproductie over boeren, locaties en regio's verdeeld wordt, is niet van belang voor deze afspraak. Er wordt niet -zoals bij stikstof (ammoniak)- een relatie gelegd tussen de mestproductie op een bepaalde locatie en de milieueffecten op nabijgelegen Natura 2000 gebieden. Hier zit ook enige logica in, want fosfaat kan niet zoals stikstof uit mest vervluchtigen en geeft dus geen belasting van nabijgelegen natuurgebieden via de lucht.

Update februari 2017

Sinds april 2016 zijn er veel ontwikkelingen geweest in het mestdossier. Een belangrijke ontwikkeling was het oordeel in oktober 2016 van de EC dat het wetsvoorstel voor fosfaatrechten als ontoelaatbare staatssteun moet worden gezien omdat in dit wetsvoorstel gratis verhandelbare fosfaatrechten worden verstrekt als maatregel om een overtreding van milieunormen (in dit geval het overschrijden van het nationale fosfaatplafond) te herstellen. Als alternatief voor de beoogde invoering van het fosfaatrechtenstelsel in 2017 heeft het Rijk op 3 februari 2017 in samenspraak met het landbouwbedrijfsleven een maatregelenpakket fosfaatreductie 2017 afgekondigd om overschrijding van het fosfaatplafond (en daarmee verlies van de stikstofderogatie) te voorkomen (zie bijlage). De belangrijkste onderdelen van dit maatregelenpakket zijn; 1. Een vermindering van fosfaatgehalten in veevoer, 2. Een verplichte reductie van 4% van de veestapel op melkveebedrijven ten opzichte van 2 juli 2015 (uitzondering voor grondgebonden bedrijven) en 3. Een stoppersregeling met een premie van €1200 per melkkoe. Indien dit maatregelenpakket succesvol is en Nederland het fosfaatplafond niet langer overschrijdt, zou het fosfaatrechtenstelsel alsnog ingevoerd kunnen worden, omdat er in die situatie geen strijdigheid met staatssteunregels zou zijn.